



pmf — Geografski odsjek  
Marulićev trg 19 / Zagreb  
Velika predavaonica 1

**5. srpnja**  
**2019.**

**geo-doc**





# PROGRAM

## 09:30 h OTVARANJE I UVODNA RIJEČ

izv. prof. dr. sc. Aleksandar Lukić,  
voditelj Doktorskog studija

## USMENA IZLAGANJA, 1. DIO

moderator: prof. dr. sc. Sanja Faivre

**09:45 h**

**Valerija Butorac,**  
1. godina

Fizičkogeografski aspekt analize  
i valorizacije krajobraza

**10:05 h**

**Josip Šetka,**  
1. godina

Simulacijski model promjene zemljišnog pokrova  
i načina korištenja zemljišta u Donjonegetvanskom kraju:  
pregled istraživanja

**10:25 h**

**Antonio Morić-Španić,**  
1. godina

Suvremeni obrazovni trendovi u nastavi geografije –  
važnost i uloga GIS tehnologije

**10:45 h - 11:10 h**

**DISKUSIJA**

## USMENA IZLAGANJA, 2. DIO

moderator: izv. prof. dr. sc. Vuk Tvrtko Opačić

**11:10 h**

**Darija Perković,**

1. godina

Međuodnos turizma i zelenih površina u obalnim turističkim mjestima – pregled istraživanja

**11:30 h**

**Gordana Eremić,**

1. godina

Novi trendovi kamping turizma – obitelj između klasičnog i *glamping* turizma

**11:50 h**

**Irena Matković,**

2. godina

Kartiranje napuštenih vojnih prostora na području Urbane aglomeracije Zagreb - prvi rezultati istraživanja u okviru doktorskog rada

**12:10 h - 12:35 h**

**DISKUSIJA**

**12:35 h - 13:05 h**

**PAUZA**

## PREZENTACIJA POSTERA

moderator: izv. prof. dr. sc. Aleksandar Lukić

**13:05 h**

**Mladen Plantak,**

2. godina

Identifikacija bivših poplavnih područja potencijalno pogodnih za rehabilitaciju u hrvatskom dijelu porječja Save



**13:15 h**

**Larisa Dukić,**  
2. godina

Komparativna analiza geografskih aspekata  
aktivizma Zagreba i Moskve

**13:25 h**

**Monika Balijs,**  
2. godina

Iseljavanje iz Hrvatske – analiza podataka DZS-a  
i službenih statistika zemalja primateljica  
hrvatskog stanovništva

## **USMENA IZLAGANJA, 3. DIO**

moderator: prof. dr. sc. Zoran Stiperski

**13:40 h**

**Tomislav Belić,**  
1. godina

Povezanost BDP-a po stanovniku i dobno diferenciranih  
stopa fertiliteta po državama EU

**14:00 h**

**Robert Peretin,**  
1. godina

Prošireni i produbljeni koncept sigurnosti –  
analiza sigurnosnih aspekata ilegalnih imigracija

**14:20 h - 14:45 h**

**DISKUSIJA**





**Valerija Butorac,**

1. godina

## Fizičkogeografski aspekt analize i valorizacije krajobraza

**Ključne riječi:** struktura, krajobraz, tipologija, usluge krajobraza

Pojam krajobraza kao geografski relevantne prostorne jedinice sve je više prisutan u zaštiti okoliša, prostornom i strateškom planiranju. Krajobraz kao fizički prostor tj. dio površine Zemlje oblikovan je prirodnim procesima, a izmijenjen antropogenim aktivnostima (Bastian i dr., 2014). Pri izradi tipologije krajobraza kao osnove za valorizaciju, struktura krajobraza temeljna je determinanta same tipologije. Elementi primarne strukture krajobraza su abiotičke značajke i procesi ili geomorfološki procesi i pojave.

Primarnu strukturu krajobraza moguće je delinearati te s obzirom na fizičko-geografske pojave i procese koji pokazuju prostornu homogenost, izraditi tipologiju. Tipologija primarne strukture krajobraza nameće se kao temeljna prostorna jedinica u zaštiti okoliša, prostornom i strateškom planiranju s obzirom da su granice tipova ujedno granice homogenih abiotičkih značajki prostora. Ovakav pristup fokusiran je na integraciju primarne strukture krajobraza tj. fizičko-geografskog pristupa krajobrazu i valorizaciju primarne strukture krajobraza ili abiotičke komponente. Kako bi se pratile i detektirale promjene u krajobrazu, potrebno je prvenstveno izraditi tipologiju primarne strukture krajobraza, a zatim valorizirati usluge krajobraza koje proizlaze iz primarne strukture. Promjenom strukture mijenja se kompozicija i funkcija inicijalnog krajobraza (Bočić i dr., 2018; Buzjak i dr., 2018).

Kao jedan od primijenjenih koncepta kojima se utvrđuje vrijednost krajobraza u novije vrijeme koristi se koncept usluga krajobraza. Usluge krajobraza su doprinos krajobraza i elemenata krajobraza ljudskom blagostanju (Bastian i dr., 2014). Termorshuizen i Opdam (2009) naglašavaju važnost krajobraza u prostornom antropogeno-ekološkom sustavu koji pruža širok spektar funkcija koje se mogu valorizirati u različite svrhe, kao primjerice ekonomske, sociokulturne i ekološke (Bastian i dr., 2014). Usluge krajobraza temeljene su na ekološkom konceptu u kojem se vrijednost okoliša kvantificira pomoću usluga ekosustava. Usluge krajobraza čovjeka s njegovim potrebama i načinima na koji djeluje u okolišu stavlja u ekosustav. Pri utvrđivanju vrijednosti usluga krajobraza provodi se valorizacija tipologije primarne strukture krajobraza.

Cilj ovog rada je prikazati fizičko-geografski aspekt krajobraza te ispitati i analizirati značajke primarne strukture krajobraza u postojećoj međunarodnoj literaturi. Također će se prikazati i metodologija vrednovanja usluga krajobraza na odabranom području Ogulinsko-Plašćanske zavale.





**Josip Šetka,**

1. godina

## Simulacijski model promjene zemljišnog pokrova i načina korištenja zemljišta u Donjoneeretvanskom kraju: pregled istraživanja

**Ključne riječi:** daljinska istraživanja, simulacijski model, promjene zemljišnog pokrova, regresijska analiza, Donjoneeretvanski kraj

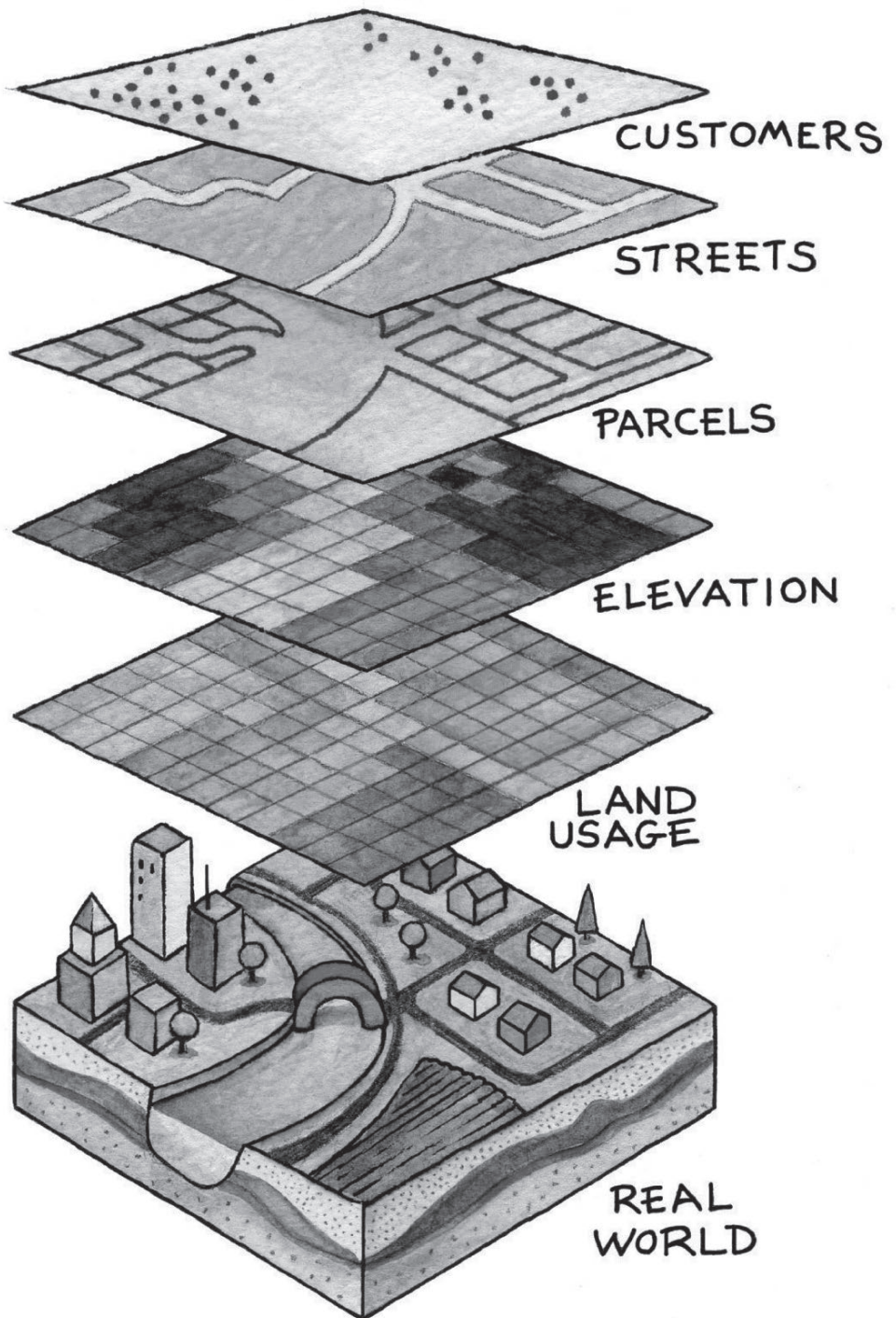
Od sredine 20. stoljeća u hrvatskoj znanstvenoj i stručnoj literaturi započela je objava radova vezanih uz tematiku zemljišnog pokrova (eng. land cover) i načina korištenja zemljišta (eng. land use) (Cvitanović, 2014). Informatizacijom društva, pojavom GIS-a i daljinskih istraživanja, mnoge su se stvari promijenile. Zahvaljujući njihovoj pojavi i razvoju, geografska znanstveno-istraživačka djelatnost je ojačala, a samim tim u okviru primijenjene geografije stvorena su brojna rješenja korisna za konkretne prostorne probleme (Valožić, 2015).

Uz termine zemljišnog pokrova i načina korištenja zemljišta, često se vežu i simulacijski modeli koji danas igraju važnu ulogu u prostornom planiranju i upravljanju te znanstvenom istraživanju (Yang i dr., 2012). U svjetskoj literaturi, brojni su se autori bavili simulacijskim modeliranjem zemljišnog pokrova, dok je u domaćoj geografskoj literaturi situacija dosta drugačija. Jedini rad kojem su predmet istraživanja bili kvantitativni simulacijski modeli bio je diplomski rad „Simulacijski model promjene zemljišnog pokrova u Požeško-slavonskoj županiji“ (Jogun, 2016). Također, valja istaknuti i doktorsku disertaciju „Metoda scenarija u prostornom planiranju: primjer Južnoga hrvatskoga primorja“ (Radeljak, 2014) u kojoj je naglasak stavljen na proučavanje kvalitativnih

scenarija budućeg prostornog razvoja navedenog područja.

Uzroci promjene zemljišnog pokrova su uistinu brojni. Za objašnjavanje nastalih promjena, brojni znanstvenici kao dodatak daljinskim istraživanjima koriste statističko-matematičke postupke, kao što su faktorska i regresijska analiza. Uz navedeno, brojni su autori koristili anketno istraživanje kao nadopunu za interpretaciju rezultata (Cvitanović, 2014; Paudela i dr., 2019).

Za prostorni obuhvat istraživanja odabran je Donjoneeretvanski kraj. Riječ je o prostoru koji se po svojim fizionomskim i socio-gospodarskim karakteristikama izdvaja kao zasebna cjelina. Zemljišni pokrov je u navedenom području izrazito heterogen, što predstavlja veliki izazov u kontekstu analize stanja i promjene pejzaža. Vremenski obuhvat ovog istraživanja ponajviše je određen dostupnošću satelitskih snimki. Okvirno, kao početna godina uzet će se 1990./1991. s obzirom da je disertacija „Delta Neretve – promjene agrarnog pejzaža u delti Neretve“ (Glamuzina, 1986) napisana neposredno prije. Uzimajući u obzir da se o Neretvanskom kraju nije pisalo preko 30 godina u kontekstu promjena zemljišnog pokrova te da simulacijski modeli imaju široku primjenu u brojnim sferama života, nameće se potreba za daljnjim i sveobuhvatnim istraživanjem navedene tematike.



**Antonio Morić-Španić,**

1. godina

## Suvremeni obrazovni trendovi u nastavi geografije - važnost i uloga GIS tehnologije

**Ključne riječi:** geografski informacijski sustavi, istraživačka nastava geografije, GIS u nastavi geografije, generičke kompetencije, suvremeni obrazovni trendovi

Kao posljedica razvoja suvremenih tehnoloških alata i znanstvenih dostignuća, sve intenzivnijih i dinamičnijih prostornih promjena kao i potreba suvremenog društva i gospodarstva, krajem 20. i početkom 21. stoljeća među znanstvenom geografskom zajednicom identificira se trend promišljanja i preispitivanja postojećih kurikuluma geografije u osnovnim te posebice srednjim školama. Načini poučavanja, nastavne metode, okruženje za učenje te cjelokupna organizacija nastavnog procesa, koja je gotovo u potpunosti bila utemeljena na frontalnoj nastavi i usvajanju činjeničnog znanja, postupno su gubili korak sa stvarnim društvenim izazovima i potrebama suvremenog tržišta rada. Razvoj generičkih kompetencija temeljni je preduvjet uspješnog učenja, rada i života osoba u 21. stoljeću, a implementacijom GIS tehnologije u nastavu geografije stvara se preduvjet za njihov intenzivniji i sustavniji razvoj kod učenika. Analitički prikaz suvremenih znanstvenih promišljanja i literature (*state-of-the-art*) o navedenoj problematici može se klasificirati na tri temeljne skupine znanstvenih istraživanja.

Prvu skupinu čine teorijsko-konceptijski radovi u kojima se generalno razmatra položaj i uloga nastavnog predmeta geografije kao i čitave geografske znanosti u kontekstu sve naglašenijih prostornih izazova 21. stoljeća te usklađenosti s potrebama suvremenog tr-

žišta rada, s posebnim naglaskom na stvaranje održivih društvenih zajednica kroz razvoj i stjecanje generičkih kompetencija. Osim izvornih znanstvenih istraživanja, u ovu skupinu radova ubrajaju se i ključne smjernice te strateški dokumenti kreatora obrazovne politike relevantni za pozicioniranje geografije u društvu.

Druga skupina radova predstavlja temelj i jezgru istraživačkog procesa, a u tu skupinu pripadaju globalna znanstvena istraživanja o implementaciji GIS-a u školsko obrazovanje, njegovoj ulozi i doprinosu u ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda, jačanju istraživačkih vještina i generičkih kompetencija. Pritom je poseban naglasak stavljen na problemski pristup učenju, projektnu nastavu i suradničko učenje u lokalnoj zajednici.

Posljednja skupina radova problematizira tehničke, organizacijske i druge ograničavajuće faktore i prepreke adekvatnoj implementaciji GIS tehnologije u odgojno-obrazovni proces te ujedno daje jezgrovit i sažet pregled globalne rasprostranjenosti i zastupljenosti GIS-a u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Pojedina znanstvena istraživanja pritom ukazuju na primjere kvalitetne i uspješne implementacije GIS tehnologije u nastavi, kao i na one primjere koji omogućuju stjecanje novih i poučnih iskustava za buduće implementacijske aktivnosti.



**Darija Perković,**

1. godina

## Međuodnos turizma i zelenih površina u obalnim turističkim mjestima – pregled istraživanja

**Ključne riječi:** turizam, zelene površine, obalno turističko mjesto, prostorno-vremenska analiza promjena u pokrovu i namjeni površina

Zbog pozitivnog utjecaja turizma na ekonomiju i društvo, utjecaj na okoliš je sporedan, premda kao prostorni fenomen često dovodi do degradacije ili uništenja resursa na kojima turistički razvoj počiva (Holden, 2008). Istraživanja utjecaja koje turizam ima na okoliš zanemaruju urbana područja (Page i Hall, 2003), a primjeri studija slučaja su malo brojni. Marginalizacija okoliša, iako u kontekstu održivog razvoja primjenjivo, rijetko se (u geografiji) istražuje (Pelc i Koderman, 2018).

Globalni problem negativnih posljedica prekomjerne izgradnje potaknute turističkim razvojem duž turistički privlačne obale prisutan je na Mediteranu, uključujući Republiku Hrvatsku, gdje je obala primarni turistički resurs, a turizam osnovna djelatnost u stalnom porastu. Obalna turistička mjesta često su urbana područja (Williams, 2003), čiju prostornu strukturu uništava nekontrolirani turistički razvoj (Page i Hall, 2003). Zelene površine postaju ugrožene zbog nejasne ekonomske vrijednosti, prekomjerne izgradnje i promjena u načinu života, fragmentiraju se i nestaju, čime se narušavaju kvaliteta života i ravnoteža između zelene i sive infrastrukture, ključna za urbanu održivost (Hrdalo i dr., 2015).

Istraživanje promjena u prostoru uzrokovanih turističkim razvojem podrazumijeva multidisciplinarni pristup i kvalitativno-kvantitativne prostorno-vremenske komparativne analize

promjene pokrova/namjene površina (Fiorini i dr., 2018; Pelc i Koderman, 2018). Uobičajena je identifikacija površina primjenom *Corine Land Cover* klasifikacije (Robert i dr., 2015; Botequilha-Leitao i Diaz-Varela, 2018), s obzirom na namjenu (Atik i dr., 2010; Zhou i dr., 2014) ili razlikovanjem zelenog od ne-zelenog (Romano i Zullo, 2014; Hrdalo i dr., 2015; Magarotto i dr., 2017). Standardna tipologija zelenih površina ne postoji, pa autori primjenjuju različite pristupe: prema proizvoljno predodređenim obilježjima (Adiati i dr., 2018), funkciji (Cicea i Pirlogea, 2011), prostornom kontekstu (Atiqul, 2011; Hrdalo i dr., 2015; Magarotto i dr., 2017; Vargas Hernandes i dr., 2018). Rezultati se interpretiraju kroz količinu zelenih površina, udio u ukupnoj površini mjesta, količinu *per capita*. Međuodnos turizma i zelenih površina neki autori istražuju s obzirom na indikatore održivosti (Smolčić Jurdana i Sušilović, 2006; Kožić i Mikulić, 2011), percepciju promjene i razinu zadovoljstva (Cerović i dr., 2014; Blažević i Krstinić Nižić, 2015; Magarotto i dr., 2017).

Cilj ovakvih istraživanja je aktualizacija značaja i ugroze urbanih zelenih površina, njihova sveobuhvatna zaštita, očuvanje kvalitete života, privlačnosti turističke destinacije te održivi razvoj.



**Gordana Eremić,**

1. godina

## Novi trendovi kamping turizma – obitelj između klasičnog i *glamping* kampa

**Ključne riječi:** obitelj, kamping turizam, *glamping*, lojalnost, cjelogodišnji turizam

Kamping turizam, uslijed ekološkog osvješćavanja turista, zrelosti ponude na Mediteranu te želje za povezivanjem prirode i luksuza, u današnje vrijeme doživljava značajne promjene. Iako su brojni autori kroz povijest istraživali kamping turizam (Cole, 1982; Hollender, 1977), značajnija istraživanja koja se bave strukturom turista, diversifikacijom ponude kroz nove oblike poput *glampinga*, unapređenjem kvalitete usluge, lojalnošću turista, konkurentnošću kampova te socijalnim aspektom obiteljskog kamping turizma, bilježe se zadnjih 20-ak godina.

Danas se nerijetko kamping turizam formira kao usko fragmentiran povoljan oblik turizma (Mikulčić, 2017) pa je zanimljiva pojava *glampinga* kao luksuznog i cjenovno skupljeg oblika. Stoga autori istražuju motive izbora *glampinga*, obilježja smještajnih objekata te isti nastoje definirati (Felipe, 2018, Vrtoušić-Hrgović, 2018, Rebecho, 2016). *Glamping*, kao sve popularniji oblik turizma u Turskoj, Finskoj i Portugalu, zadovoljava potrebe turista za kvalitetnijom uslugom, otvorenim i mirnim mjestima, posebice među stranim turistima (Goktas, 2017, Birdir, 2015).

Hrvatska, kao jedna od začetnica kamping turizma na Mediteranu u čijoj ukupnoj strukturi smještajnih kapaciteta kampovi čine 21 %, bilježi manjak istraživanja i autora koji se bave novim trendovima kamping turizma (Cvelić Bonifačić, Milošević, Cerović, 2017). Pro-

blem razvoja leži u njegovoj marginalizaciji, slaboj promociji te orijentiranosti na proizvod „sunce i more“, pri čemu se zanemaruju ostali oblici turizma, koji pružaju raznovrsniju ponudu i produljenje sezone.

Posebna kategorija turista unutar kampa su, u literaturi zanemarene, obitelji (Pomfret, 2018, Mikkelsen, 2015). Naglasak dosadašnjih istraživanja je prvenstveno na socijalnoj dimenziji kampinga kroz povezivanje obitelji, stvaranje novih prijateljstava, boravku u prirodi daleko od tehnologija. Nedostaju istraživanja posvećena prostorno relevantnim aspektima kamping turizma u odnosu prema obitelji kao specifičnoj skupini turista (npr. lokacija kampa u odnosu na turističku atrakcijsku osnovu važnu obiteljima, prostorna distribucija kampova namijenjenih obiteljima i sl.). Osim toga, s obzirom na usmjerenost *glampinga* kao dominantnog novog trenda k potrošačima više platežne moći, postavlja se pitanje njegove dostupnosti obiteljima.

Potencijal kamping turizma u budućnosti je velik i zbog toga je velik izazov kreiranja strategija daljnjeg razvoja u Europi. Tržište budućnosti zahtijeva nove inovativne proizvode i usluge. Hrvatska uz kvalitetnu suradnju privatnog i javnog sektora ima veliki potencijal za razvoj cjelogodišnjeg kamping turizma kroz *glamping* smještajne oblike i obitelji s djecom.





**Irena Matković,**

2. godina

## Kartiranje napuštenih vojnih prostora na području Urbane aglomeracije Zagreb - prvi rezultati istraživanja u okviru doktorskog rada

**Ključne riječi:** napušteni vojni prostori, Urbana aglomeracija Zagreb, prostorni razmještaj, atributna obilježja, intervju

U okviru doktorskog rada naslova „Modeli korištenja napuštenih vojnih prostora na području Urbane aglomeracije Zagreb“, provedeno je kartiranje napuštenih vojnih prostora na području urbane aglomeracije. Pregledom službenih digitalnih orto-foto karata i podataka Katastra nekretnina te pregledom prostornih planova, uz konzultacije sa zavodima za prostorno uređenje županija i Grada Zagreba, detektirano je ukupno 19 napuštenih vojnih područja. Ukupno 9 napuštenih vojnih područja nalazi se na području Grada Zagreba, 9 na području gradova i općina Zagrebačke županije koji su u sastavu urbane aglomeracije, a jedna lokacija se nalazi u Krapinsko-zagorskoj županiji (Grad Orolavlje koji je u sastavu aglomeracije).

Ukupna površina kartiranih napuštenih vojnih prostora iznosi 328,4 ha. Tri prostora ukupne površine 37,3 ha (11 %) u potpunosti su privedena novoj namjeni, na četiri prostora ukupne površine 121,3 ha (37 %) započete su aktivnosti urbane regeneracije i privođenja novoj namjeni, dok 12 prostora ukupne površine 169,8 ha (52 %) i dalje predstavlja vojne *brownfielde*.

Georeferenciranim vektorskim prostornim podacima svakog napuštenog vojnog prostora pridruženi su sljedeći alfanumerički podaci: naziv, detaljniji podatak o načinu prethodnog korištenja, namjena prema prostornom planu, poznate ideje o novom korištenju, podatak o postojanju ili nepostojanju zaštite prirodne baštine na lokalitetu, podatak o postojanju ili nepostojanju zaštite kulturnih dobara na lokalitetu, podatak o postojanju stvarne ili percipirane

kontaminacije, podatak o aktualnoj fazi prenamjene i podatak o razvijenosti općine ili grada u kojem se lokalitet nalazi (iskazan pomoću skupine razvijenosti u koje jedinice regionalne odnosno lokalne samouprave razvrstava Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, prema ostvarenoj vrijednosti indeksa razvijenosti). Na temelju ovako izrađene baze podataka, na Internoj konferenciji će se prezentirati tematske karte s distinkcijom napuštenih vojnih prostora Urbane aglomeracije Zagreb prema atributivnim obilježjima.

S obzirom na to da urbana regeneracija i novo korištenje napuštenih vojnih prostora predstavljaju visokokooperativne procese s velikim brojem uključenih dionika, poseban dio istraživanja predstavlja dubinsko intervjuiranje dionika koje je u tijeku (djelatnici nacionalne, regionalne i lokalne administracije, stručnjaci iz područja prostornog uređenja, regionalnog razvoja i razvoja nekretnina, znanstvenici). Prvi dio intervjua sadrži pitanja koja se odnose na poznavanje tematike i osobno iskustvo povezano s temom *brownfielda*, ocjenu stanja *brownfield* politika nacionalne i lokalne razine, ocjenu važnosti određenih čimbenika uspješnosti prenamjene *brownfielda*, te preporuke za eventualno potrebna daljnja istraživanja. Drugi se dio intervjua odnosi na konkretan teritorij odnosno na poznavanje napuštenih vojnih prostora te ocjenu dobre i loše prakse prenamjene na području Urbane aglomeracije Zagreb, te na optimalne nove namjene vojnih *brownfielda* u odnosu na specifični položaj u aglomeraciji.



**Mladen Plantak,**

2. godina

## Identifikacija bivših poplavnih područja potencijalno pogodnih za rehabilitaciju u hrvatskom dijelu porječja Save

**Ključne riječi:** rehabilitacija, restauracija, poplavna područja, poplave

Regulacijom vodotoka dio bivših poplavnih područja je prenamijenjen u poljoprivredne površine, dok je dio poplavnih područja kao što su šume, prirodne vlažne livade i močvare, zbog izgradnje nasipa ili produbljivanja korita, odvojen od vodotoka.

U razvijenim zemljama zadnjih tri-desetak godina već se aktivno radi na restauraciji ili rehabilitaciji vodotoka i bivših poplavnih područja, dok u Hrvatskoj tek postoji inicijativa nevladinih udruga za takvim radovima. Cilj ovog rada je pronaći prirodna i poluprirodna staništa u porječju rijeke Save u Republici Hrvatskoj koja bi se mogla vratiti u prirodnu hidrološku funkciju kako bi se smanjio rizik od poplava i poboljšalo hidromorfološko stanje voda. Osnovni korišteni podaci u provedenim analizama su: Karte opasnosti od poplava i karte rizika od poplava (Hrvatske vode), Karta kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016., digitalni model reljefa temeljen na TK 1:25000, podaci prikupljeni tijekom terenskih istraživanja na više od 200 lokacija širom istraživanog područja, vodna tijela definirana prema pravilima Okvirne direktive o vodama.

Prostorne analize izrađene su u GIS programima ArcGIS i SAGA GIS. Provedene analize uključivale su hidrološke analize definiranja smjera akumuliranja voda, određivanja vodotoka koji imaju slijevnu površinu veću od 10 km<sup>2</sup>. Pomoću metode Vertikalne udaljenosti od vodotoka i usporedbom doseg prirodnih poplava definirana je prirodna naplavna nizina i korigirana pomoću pedološke karte.

Usporedbom sloja velike vjerojatnosti od poplava i definirane prirodne naplavne nizine i Karte kopnenih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016., dobivene su potencijalne površine koje bi se mogle rehabilitirati, a da se pri tome ne ugrozi stanovništvo i ekonomske aktivnosti stanovništva.

Iz provedenih analiza utvrđeno je da se najveće kompaktne površine koje bi se mogle rehabilitirati nalaze u porječju rijeka Lonje, Česme i Ilove, zatim dijelova naplavne nizine rijeke Save od ušća Struga do ušća Orljave i dijelova Spačvanske šume.





**Larisa Dukić,**

2. godina

**Komparativna analiza geografskih aspekata  
aktivizma Zagreba i Moskve****Ključne riječi:** aktivizam, grad, Zagreb, Moskva, geografski aspekt

Aktivizam, kao način primjene političkog, moralnog ili inog pritiska na zajednice, vlade i druge organizacije, a s ciljem sprječavanja određenih praksi ili poticanja željenih politika, nerijetko prakticiraju brojne institucije i organizacije, naročito u neprofitnom/nevladinom sektoru. Zagreb i Moskva, kao glavni gradovi, a time i politička, gospodarska, kulturna, društvena i administrativna središta, ujedno su i mjesta u kojima je aktivističko djelovanje najintenzivnije, što potvrđuje činjenica da je upravo u njima smješten najveći broj formalnih aktivističkih udruga. Rad donosi rezultate istraživanja geografskih aspekata aktivizma u Zagrebu i Moskvi. Korištena je metoda analize sadržaja naziva, djelatnosti i ciljeva rada udruga dostupnih na stranicama relevantnih ministarstava, GIS alat za vizualizaciju dobivenih rezultata i metoda dubinskog intervjuiranja predstavnika formalnih aktivističkih udruga u Moskvi. U oba je grada identificirano preko 160 udruga koje se bave prostornom problematikom.

Prema cilju djelovanja, udruge su klasificirane u pet tematskih cjelina – priroda, kultura, mjesto, zajednica i gospodarstvo. U Zagrebu su najvećim dijelom zastupljene udruge koje se bave prirodom (32 %), nakon čega slijede mjesto (22 %), zajednica (20 %), kultura (15 %) i gospodarstvo (12 %). Udruge koje se bave prirodom podjednako djeluju na svim prostornim raz-

nama. Udruge koje se bave mjestom (74%), zajednicom (74 %) i kulturom (63 %) usmjerene su na lokalnu razinu, a udruge koje se bave gospodarstvom uglavnom djeluju na regionalnoj (35 %) i nacionalnoj (35 %) razini. Za razliku od Zagreba, u Moskvi se 40 % udruga bavi prirodom na svim prostornim razinama, nakon čega, u pola manjom brojnošću, slijede mjesto (19 %), zajednica (18 %), kultura (15 %) i gospodarstvo (8 %). Moskva je, kao i svi veliki svjetski gradovi, suočena s velikim brojem okolišnih problema koji proizlaze iz izrazite gustoće naseljenosti, narušenog kapaciteta nosivosti prostora i neadekvatnog prostornog planiranja. U usporedbi sa Zagrebom, moskovske su udruge u većoj mjeri usmjerene na djelovanje na široj, međuregionalnoj razini (85 %) kao odraz činjenice da se mnogi problemi samog grada nerijetko preslikavaju na njegovu okolicu. U oba je grada najveći broj udruga smješten u centru, sa zamjetnim opadanjem broja udruga prema periferiji. Obrazovni programi, javno zagovaranje i akcija te predlaganje mjera i politika glavna su sredstva djelovanja udruga, popraćena umrežavanjem, izdavačkom djelatnosti i istraživanjima. Značajan dio udruga istodobno je usmjeren na rješavanje većeg broja prostornih problema, što je za očekivati s obzirom na složenost i slojevitost gradskog prostora.

NA MLADIMA  
NJEMAČKA  
OSTAJE

SIECAM  
SZU  
SZU

**Monika Balija,**

2. godina

## Iseljavanje iz Hrvatske – analiza podataka DZS-a i službenih statistika zemalja primateljica hrvatskog stanovništva

**Ključne riječi:** migracije, iseljavanje, egzodus, Hrvatska

Posljednjih je godina demografska problematika suvremene Hrvatske poprimila trendove negativnije no ikad. Dugogodišnji prirodni pad i intenzivno iseljavanje odrednice su sve izraženijeg pada ukupnog broja stanovnika RH. Iako je Hrvatska već tradicionalno iseljenička zemlja potonji se iseljenički val razlikuje od drugih zbog nepovoljnih okolnosti u kojima se odvija, poput prirodnog pada, ukupne depopulacije te procesa starenja stanovništva.

Hrvatsko iseljeničtvo bismo mogli pratiti još od druge polovice 19. stoljeća, a od tog je razdoblja zabilježeno nekoliko velikih iseljeničkih valova. Nakon vala iseljavanja u 1990-im godinama, potaknutog prije svega ratnim (ne) prilikama, posljednji je iseljenički val uvjetovan globalnom ekonomskom krizom. Ista je krajem prvog desetljeća 21. stoljeća potaknula oko 10 000 osoba godišnje na odlazak u inozemstvo, a ulaskom Hrvatske u Europsku uniju egzodus se dodatno intenzivirao. Migracijski saldo Republike Hrvatske iz godine u godinu sve je negativniji te prema posljednjim podacima za 2017. godinu iznosi -31 799 osoba. Intenzitet iseljavanja najbolje uprizoruju podatci o 376,4 % više iseljenih 2017. godine u odnosu na 2009., početnu godinu recentnog iseljeničkog vala, a 2017. je godine iseljeno čak 30 % stanovnika više nego samo godinu ranije. Spomenuti

su podatci već i sami po sebi dovoljno zabrinjavajući, no kad im se pridruže i oni o obilježjima iseljeničkog kontingenta, problematika egzodusa postaje još složenijom.

Obujam i intenzitet iseljavanja, obilježja iseljeničkog kontingenta te metodološke prepreke koje otežavaju prikupljanje podataka o prostornom kretanju stanovništva Hrvatske, nameću nužnost dodatnog istraživanja vanjske migracije RH i upućuju na službene statistike zemalja primateljica hrvatskog stanovništva. Iste, pak, ukazuju kako su razmjeri egzodusa u odnosu na podatke Državnog zavoda za statistiku (DZS) znatno veći; dok DZS 2017. godine bilježi 29 053 iseljenih u Njemačku, u spomenutu je zemlju prema podacima Saveznog statističkog ureda Njemačke (Statistisches Bundesamt) iste godine uselilo 56 265 Hrvata. Osim primjera Njemačke, razlika u podacima vidljiva je i na primjerima ostalih zemalja koje u posljednjim godinama primaju najviše iseljenika iz Hrvatske, poput Austrije, Irske i Švedske.

Cilj je ovog rada, stoga, komparativnom analizom podataka DZS-a i službenih statistika europskih zemalja u koje stanovništvo Hrvatske posljednjih godina najviše odlazi, utvrditi stvaran razmjer i obilježja recentnog iseljeničkog vala.





**Tomislav Belić,**

1. godina

## Povezanost BDP-a po stanovniku i dobno diferenciranih stopa fertiliteta po državama EU

**Ključne riječi:** fertilitet, specifične stope fertiliteta, BDP po stanovniku, NUTS 3 regije

Povezanost BDP-a po stanovniku, kao jednoga od najznačajnijih makroekonomskih pokazatelja, i stopa fertiliteta često je bila predmetom demografskih istraživanja. Istraživanja su desetljećima evidentirala negativnu korelaciju između tih pokazatelja, no u novije vrijeme kod najrazvijenijih država bilježi se blaga pozitivna korelacija. Zakonitost prema kojoj u određenom trenutku gospodarskog razvoja veza prelazi iz negativne u pozitivnu jest potvrđena, no za značajan porast stope fertiliteta nije dovoljan sam gospodarski rast, već i mjere populacijske politike.

Spuštanjem analize na subnacionalnu razinu tema se sagledava iz drugoga kuta. Analiza po državama na razini NUTS 3 regija pokazala je kako je u većini država Europske unije veza između BDP-a po stanovniku i totalne stope fertiliteta slaba ili nepostojeća. No dekompozicija fertiliteta na dobne skupine otkrila je kako tu vezu generiraju dva suprotna odnosa. BDP po stanovniku u negativnoj je korelaciji sa specifičnim stopama fertiliteta dobne skupine 20 – 24 godine, da bi veza s dobnom skupinom 25 – 29 godina slabila ili prelazila u nepostojeću. S dobnom skupinom 30 – 34 godine veza iz nepostojeće okreće prema slaboj pozitivnoj, a sa skupinom 35 – 39 godina pozitivna veza postaje izraženija i značajna.

Rezultati ukazuju na veću osjetljivost fertiliteta na BDP po stanovniku u dobnim skupinama 20 – 24 godina i 35 – 39 godina, dok je u skupinama 25 – 29 i 30 – 34 utjecaj BDP-a po stanovniku na fertilitet neznatan. Nadalje, stupanj osjetljivosti specifičnih stopa fertiliteta na BDP po stanovniku varira od države do države, no uočena je zakonitost prema kojoj se s povećanjem državnog BDP-a po stanovniku smanjuje njegov utjecaj na specifične stope fertiliteta.



**Robert Peretin,**

1. godina

## Prošireni i produbljeni koncept sigurnosti – analiza sigurnosnih aspekata ilegalnih imigracija

**Ključne riječi:** sigurnost, ilegalne migracije, Kopenhaška škola, Hrvatska

Evolucija sigurnosnih prijetnji, a time i obilježja sigurnosnog okružja bilježe kroz proteklih tridesetak godina značajne promjene u dinamici i sadržaju. Kraj poslijeratnog razdoblja blokovskog sučeljavanja označio je tranziciju sigurnosnog konteksta. Fokus se s država i vojne sfere kroz tranziciju kako globalnog sigurnosnog poretka, tako i na razini pojedinih država premješta na nove, rastuće prijetnje. Može se konstatirati, kako to navode Tatalović i Malnar (2015), kako gotovo da nema aspekta društvenog, državnog ili međunarodnog konteksta, koji ne poprima sigurnosna obilježja te se zbog toga danas svako pitanje može nametnuti i kao sigurnosno pitanje. Složenost tih procesa prepoznali su predstavnici tzv. Kopenhaške škole (Buzan i dr., 1998) te sukladno novim uvjetima multiplificiranja egzistencijalnih prijetnji i broja referentnih objekata, definirali koncept proširenog i produbljenog pristupa sigurnosti. Sigurnost se počinje promatrati u više razina, uključujući državnu i međunarodnu sigurnost te sigurnost društvenih grupa i pojedinca. Istovremeno predstavnici Kopenhaške škole koncept nacionalne sigurnosti raščlanjuju i šire te definiraju pet sektora sigurnosti: vojnu, ekonomsku, političku, socijalnu i okolišnu sigurnost. Ponudeni prošireni i produbljeni koncept omogućava sveobuhvatan pristup u analiza sigurnosnog okružja i prijetnjama koja ga obilježavaju poput terorizma, ilegalnih migracija, organiziranog kriminala, demografskih procesa, socijalnih i etničkih sukoba te okolišnih promjena. Političari mogu artikulirati ilegalnu migraciju, a određena javnost može je

smatrati prijetnjom političkoj, društvenoj, ekonomskoj, kao i kulturnoj sigurnosti države i njezina društva (Graham i Poku, 2000).

Navedeni koncept proširenog i produbljenog pristupa sigurnosti daje potrebnu metodološku platformu za analizu sigurnosnih aspekata migracija, posebno ilegalnih migracija i njihovih učinaka na sigurnost, kako u ishodišnim državama, tako i državama tranzita i konačnog odredišta, koji se manifestiraju na više razina te u više sektora sigurnosti. Granica između „dobrovoljnih“ i „prisilnih“ migracija sve je nejasnija. U migracijama se isčitava mnoštvo preklapajućih poticajnih faktora i upravo je politička razina ona koja može osigurati koherentan odgovor na složenost krize te usklađivanje i unaprjeđivanje normativnih i sistemskih rješenja i politika (Metcalfe-Hough, 2015).

Područja Republike Hrvatske koja su trenutno najviše opterećena ilegalnim migracijama sagledavana su kroz sve, gore navedene aspekte te je procijenjen njihov utjecaj na nacionalnu sigurnost. Fenomen ilegalnih migracija izučava se na širem prostoru te se dobiveni podaci strukturiraju sukladno navedenim parametrima.

U radu će se definirati temeljne postavice proširenog i produbljenog koncepta sigurnosti temeljem teorije sekuritizacije Kopenhaške škole (Buzan i dr., 1998) koje će se potom dovesti u korelaciju s problematikom ilegalnih migracija, kako bi se definirala egzistencijalna prijetnja, utvrdili referentni objekti te razine i aspekti prema kojima ilegalne migracije proizvode sigurnosno značajne učinke.





**5. INTERNA KONFERENCIJA  
ZA DOKTORANDE**

**DOKTORSKI STUDIJ GEOGRAFIJE:  
PROSTOR, REGIJA, OKOLIŠ, PEJZAŽ**

**2019**

